

Binnen de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de geannoteerde agenda van de Informele Landbouw- en Visserijraad van 3–5 september 2023 (Kamerstuk 2023Z14237).

De voorzitter van de commissie,
Amhaouch

De adjunct-griffier van de commissie,
Dekker

Inhoudsopgave

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

II. Antwoord / Reactie van de Minister

III. Volledige agenda

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad van 3 tot en met 5 september. Op dit moment hebben deze leden geen verdere vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de informele Landbouw- en Visserijraad van 3 tot en met 5 september. Zoals aangegeven zal de Raad gaan over de promotie van technologieën en Nieuwe genomische technieken (NGT's). Deze leden hebben over NGT's reeds vragen gesteld in een schriftelijk overleg, waarvan duidelijk is dat de Minister deze vragen zal behandelen in het komende BNC-fiche omtrent NGT's. Zij hebben geen verdere vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties

De leden van de GroenLinks en PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de informele Landbouw- en Visserijraad van 3 tot en met 5 september. Deze leden zijn overtuigd van het belang om onderzoek te doen naar betere gewassen die met minder milieu-impact gezond en lekker voedsel opbrengen. Hiermee is een groot maatschappelijk belang gediend. Het grotendeels vrijgeven of versoepelen van de regels rondom genetische modificatie leidt mogelijk tot het tegenovergestelde: grote risico's voor mens en natuur, monopolieposities van enkele grote bedrijven met patenten op levende organismen of genetisch materiaal, kleinere variëteit in soorten en rassen, meer gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen et cetera. Al deze fouten uit het verleden moeten we voorkomen.

De leden van de GroenLinks en PvdA-fracties vragen de Minister om bij de standpuntbepaling over NGT's hier vooral op te letten en zich aan te sluiten bij de terughoudende positie van Oostenrijk of Duitsland. Deze leden vinden dat het voorzorgsbeginsel leidend moet zijn. We mogen geen risico's nemen op ongewenste effecten die mogelijk niet meer zijn te controleren. Daarbij is het van groot belang dat commerciële bedrijven, die primair naar winst streven, geen invloed hebben op de regels of de controle hierop. In de discussie rondom NGT's en Genetisch gemodificeerd organisme (GMO)-technieken wordt vaak verduurzaming van de landbouw als argument gebruikt. Minder gif, minder water, minder kunstmest, maar er is geen enkele verplichting voor NTG's en GMO-technieken om planten te ontwikkelen die leiden tot verduurzaming.

Het streven naar marktdominantie en meer winst is nu het doel en dat kan zomaar conflicteren met verduurzaming of een extensieve natuurinclusieve landbouw, gezond voedsel of een gezonde markt.

De leden van de GroenLinks en PvdA-fracties willen daarom ook voorkomen dat bedrijven (meer) patentrecht krijgen op genetisch materiaal en levende organismen. Dit ondermijnt het kwekersrecht, creëert monopolies en verkleint de keuzevrijheid van boeren, tuinders en consumenten. De consumenten moeten ook altijd de keus hebben om geen producten van GMO's en NGT's te consumeren. Een zeer strikte etiketteringsplicht is daarom van groot belang. Kortom, wat deze leden betreft, is dit onderwerp niet in goede handen bij het bedrijfsleven. Verdere liberalisering van de regels is daarom prematuur. Of een nieuw genetisch aangepast plantenras maatschappelijke meerwaarde heeft, die mogelijke maatschappelijke risico's overstijgt en ecologische risico's uitsluit, vraagt om een maatschappelijke toets. Die ontbreekt nu. Een dergelijke toets, samen met een duidelijke etiketteringsplicht is wat deze leden betreft een voorwaarde voor nieuwe regels.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

Nieuwe genomische technieken

De leden van de PvdD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en hebben nog enkele vragen en opmerkingen. Deze leden zien dat de inzet van de Minister voor deze informele Raad zich beperkt tot het benoemen van alle mogelijke voordelen van NGT's. Is de Minister ook voornemens om in te gaan op de risico's van NGT's voor bijvoorbeeld de biodiversiteit, keuzevrijheid van de consument en de biologische landbouw? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdD-fractie verzoeken de Minister om tijdens de informele Raad niet positief te oordelen over het gepresenteerde voorstel van de Europese Commissie (EC) over NGT's, aangezien de Kamer nog geen kabinetsstandpunt heeft ontvangen en zich hier nog niet over heeft kunnen uiten.

De leden van de PvdD-fractie vragen de Minister verder om in het aangekondigde BNC-fiche dieper in te gaan op de vragen die door de Kamer zijn gesteld in het schriftelijk overleg over de Landbouw- en Visserijraad van 24–25 juli (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1561), maar waarop nog geen inhoudelijk antwoord is gekomen, omdat het kabinetsstandpunt nog niet bekend is.

Glyfosaat

De leden van de PvdD-fractie verzoeken de Minister de Kamer proactief en ruim van tevoren op de hoogte te houden van de vergaderingen van de Europese *Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed* (SCoPAFF), specifiek die van september en oktober van dit jaar. Kan de Minister bevestigen dat op de vergaderingen zal worden gesproken en gestemd over de vernieuwing van de toelating van het landbouwgif glyfosaat?

De leden van de PvdD-fractie vragen hoe de Minister het beoordeelt dat Syngenta, één van de producenten van deze onkruidverdelger, bewijs van de giftigheid voor de hersenen bij (ongeboren) baby's (ontwikkelingsneu-

rotoxiciteit) ruim twintig jaar achterhiel.¹ Klopt het dat er inmiddels vele andere onderzoeken zijn verschenen die een verband leggen tussen glyfosaat en het risico op neurologische aandoeningen, zoals de ziekte van Parkinson? Kan de Minister bevestigen dat al deze studies niet verplicht zijn meegenomen in het huidige toelatingsdossier, omdat de aanvraag voor vernieuwing van de toelating in 2019 werd gedaan en nieuwe (strengere) Europese transparantieregels slechts gelden voor aanvragen vanaf 2021?

De leden van de PvdD-fractie vragen of de Minister kan bevestigen dat ook de Europese voedselveiligheidsorganisatie (EFSA) concludeert dat er aanwijzingen zijn voor de ontwikkelingsneurotoxiciteit van glyfosaat en dat dit één van de kennismaten is in het huidige toelatingsdossier?² Vindt de Minister het ook zorgelijk dat niet alleen deze kennis over effecten op de menselijke gezondheid ontbreekt, maar ook over de schadelijke effecten op de biodiversiteit? Wat vindt de Minister het voorzorgsprincipe waard, dat in Europese wetgeving is verankerd, als lidstaten ondanks deze kennismaten toch voor een nieuwe toelating van glyfosaat zouden stemmen? Kan de Minister toezeggen uit voorzorg tegen de nieuwe toelating van glyfosaat te stemmen? Deze leden wijzen de Minister erop dat dit een cruciale en concrete stap zou zijn in de duurzame landbouwtransitie waar Nederland onvermijdbaar voor staat.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CU-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) over de informele Landbouw- en Visserijraad van 3 tot 5 september.

De leden van ChristenUnie-fractie zijn blij dat techniek in de landbouw een belangrijke plaats inneemt op de agenda van de informele Landbouw- en Visserijraad. Kan de Minister naast de genoemde onderwerpen, zoals fieldlabs en doorontwikkeling van meten en sensoren, ook aandacht vragen voor precisielandbouw, zeker in relatie tot de reductie van bestrijdingsmiddelen, meervoudig ruimtegebrek ten opzichte van de energietransitie (rijdende zonnepanelen), groene landbouwvoertuigen en pulsvisserij?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen tot slot of de Minister in zijn gesprek over NGT's en het vernieuwen van Europese wetgeving hierop, ook de zorgen over het groeiende aantal patenten op zaden en het beschermen van het kwekersrecht wil aankaarten.

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de BBB-fractie heeft kennisgenomen van de aanwezige stukken rondom de Landbouw- en Visserijraad van 3 tot 5 september aanstaande. Het lid betreurt het dat de relevante stukken zo laat aanwezig zijn. Zo is het verslag van de Raad van 24 en 25 juli pas 25 augustus, afgelopen vrijdag dus, toegevoegd en is bij elke Landbouw- en Visserijraad pas laat bekend waar de Raad nu precies over gaat. Dit lid verbaast zich over deze gang van zaken en wil de Minister met klem verzoeken om aan te dringen op het tijdig aanleveren van stukken zodat de Kamer zich goed kan voorbereiden.

¹ NRC, 18 augustus 2023, «Hoe Syngenta een studie naar glyfosaat en hersenschade meer dan twintig jaar achterhiel» (<https://www.nrc.nl/nieuws/2023/08/18/hoesyngenta-eenstudie-naar-glyfosaat-en-hersenschade-meer-dan-twintig-jaar-achterhiel-a4172264?t=1693207390>).

² European Food Safety Authority, «Glyphosate» (https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/2023-07/glyphosate_factsheet.pdf).

Het lid van de BBB-fractie ondersteunt de inzet van de Minister om te komen tot een meer duurzame voedselproductie, waarbij technologieën in plantveredeling een belangrijke rol kunnen spelen. Dat in Nederland en Europa de wetgeving op dit moment niet toereikend is om planten die zijn veredeld met nieuwe technieken toe te staan is zeer zorgwekkend. Dit lid kijkt dan ook met belangstelling uit naar het BNC-fiche dat de Minister komende maand over dit onderwerp naar de Kamer zal sturen.

Het lid van de BBB-fractie maakt zich zorgen over de wijze waarop de EC omgaat met de verduurzaming van gewasbeschermingsmiddelen. Het lijkt erop dat de EC ver op de troepen vooruitloopt. De EC lijkt bovendien de zorgen over voedselzekerheid niet erg serieus te nemen. De inzet van gewasbeschermingsmiddelen is erg afhankelijk van het weer en van lokale omstandigheden. Per lidstaat kan dit enorm verschillen en ook binnen een lidstaat kan dit per jaar enorm verschillen. Dit lid denkt daarom dat keiharde nationale reductiedoelen geen recht zullen doen aan de praktijk.

Het lid van de BBB-fractie vindt verduurzaming van gewasbescherming van belang, maar vindt daarbij wel dat er duurzame alternatieven voorhanden moeten zijn. Het veredelen van planten kan daarbij helpen. Het is daarom van groot belang dat de Minister dit ondersteunt en faciliteert, via wetgeving en beleid.

Het lid van de BBB-fractie wil verder nogmaals benadrukken zich veel zorgen te maken over de toekomst van de visserij in Nederland. Dit lid verneemt graag van de Minister hoe de situatie in de Nederlandse visserij, qua verduurzaming en stoppers, zich verhoudt tot de andere landen in de Europese Unie (EU).

Het lid van de BBB-fractie maakt zich ten slotte zorgen over de oogsten van dit jaar als gevolg van de weersomstandigheden en de oorlog in Oekraïne. Dit lid leest dat sommige lidstaten de EC verzoeken om op twee punten derogatie te verlenen van de Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)- voorwaarden om voedselzekerheid te bevorderen. Het lid betwijfelt of dit daadwerkelijk zal gebeuren en vraagt de Minister welke andere opties er zijn, casu quo over welke andere opties de Minister zelf nadenkt?

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Geannoteerde agenda Informele Landbouw- en Visserijraad 3–5 september 2023 Kamerstuk (2023Z14237) – Brief d.d. 24 augustus 2023, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, P. Adema

Verslagen van de informele Visserijraad van 17–18 juli 2023 en de Landbouw- en Visserijraad van 25 juli 2023 (2023Z14276) – Brief d.d. 25 augustus 2023, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, P. Adema